

Рамазон Қуръон ойи

05:00 / 14.01.2017 5757

Бисмиллахир роҳманир роҳийм

Инсонлар учун ҳидоят маёғи бўлмиш Каломини Рамазон ойида осмондан ерга нозил қилган Аллоҳ таолога ҳамду санолар бўлсин!

Қалбига нозил бўлган Қуръони Карим оятларини ҳар Рамазон ваҳий фариштаси билан дарс қилиб, умматларига бу ойнинг вазифасини таълим берган Мухаммад Мустафога салоту саломлар бўлсин!

Рамазон ойини Қуръон ойи сифатида ўтказиб, икки шафоат омилини ўзларида жамлаган саҳобаи киромлар ва уларга эргашган зотларга Аллоҳнинг раҳмати ва баракоти бўлсин!

Рамазон ойи – Қуръон ойидир. Бу ой Ислом уммати учун ҳақиқий байрамдир. Зеро, бу ойда Роббимизнинг Каломи Қуръони Карим нозил бўлган.

1) Рамазон – Қуръон ойи! Бу ойни ою қуёшни, еру осмонни, бутун коинотни йўқдан бор қилган Аллоҳ таолонинг Ўзи Қуръон ойи қилиб белгилаган. Бу ойни Ўз Каломи нозил бўлиши учун муддат сифатида танлаган.

Аллоҳ таоло Бақара сурасида шундай деб марҳамат қиласи:

«Рамазон ойи – унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидояту фурқондан иборат очиқ-ойдин ҳужжатлар бўлиб, Қуръон нозил қилинган» (185-оят).

Қуръони Карим Рамазон ойининг муайян кечасида, яъни муборак бир кечада нозил бўлган. Аллоҳ таоло айтади:

«Ҳа. Мим. Очиқ-ойдин Китобга қасам! Албатта, Биз уни муборак кечада нозил қилдик» (Духон сураси, 1–2-оятлар).

Қуръони Карим нозил бўлган бу улуғ кеча Рамазонга хос бир тун бўлиб, дунё қечаларининг энг улуғи бўлмиш Қадр кечаси эди:

«Албатта, Биз уни Қадр кечаси нозил қилдик. Қадр кечаси нима эканини сенга нима билдири? Қадр кечаси минг ойдан яхшидир»
(Қадр сураси, 1–3-оятлар).

Аллоҳ таолонинг ҳар бир иши ҳикматга бойдир. Айнан Қуръони Каримни нозил қилиш Ўзининг қазою қадарида бор экан, қайси ойда бўлса ҳам тушириши мумкин эди. Аммо У Зот Ўзининг чексиз илми ва ҳикмати билан Қуръони Каримни айнан Рамазон ойида нозил қилди. Бунда қанчалар ҳикмат борлигини Аллоҳ таолонинг Ўзи билади. Ўша ҳикматлардан бири – Аллоҳ таоло аввалги самовий китобларини ҳам шу ойда нозил қилган:

وَأَمْرٌ مِّنْ رَبِّهِ فُحْصٌ تَلْزُمٌ لَّا يَلْعَمُ سَوْهٗ إِلَّا قَمَلَ لَلَّا يَبْنُ لِلَّا إِنْ أَلْتَأَوْ نَعِ
لِيْلَ وَأَمْرٌ مِّنْ رَبِّهِ شَنْمَنْ يَضْمَنْ تَسْلُمٌ أَرْوَتَلَ تَلْزُمٌ أَوْ، نَاصَمَرْ رَهْشَنْ نَمْ
نَاصَمَرْ نَمْ تَلْخَرْ شَنْمَنْ يَنْمَثَلُ رُوبَّزَلَ زُنْأُوْ، نَاصَمَرْ رَهْشَنْ نَمْ تَلْخَرْ شَنْمَنْ
نَاصَمَرْ نَمْ تَلْخَرْ شَنْمَنْ يَرْشَعَنْ أَرْقَلَ زُنْأُوْ.

Восила ибн Асқаъ разияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

**«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар: «Иброҳим саҳифа
лари Рамазон ойининг биринчи кечаси нозил қилинган, Таврот
Рамазоннинг олтинчи куни нозил қилинган, Инжил Рамазон ойининг
үн учинчи куни нозил қилинган, Забур Рамазон ойидан үн саккиз кун
үтганда нозил қилинган, Қуръон Рамазон ойидан йигирма тўрт кун
үтканда нозил қилинган».**

Имом Аҳмад, Табароний, Байҳақий ва бошқалар ривоят қилган.

Ҳалимий раҳимаҳуллоҳ айтади: «Йигирма тўрт кун ўтканда деганда
йигирма бешинчи кечани ирова қилганлар».

Демак, Рамазон ойини Аллоҳ таолонинг Ўзи шарафлаган., Аллоҳ таоло
инсониятга Ўз рисолаларини юборишга айнан Рамазон ойини танлаган.
Хусусан, ҳанифийлик миллати бўлмиш Иброҳим алайҳиссалом миллати
вакилларига юборган Каломларини фақат Рамазон ойида туширган.
Рамазон ойининг улуғлигига ҳамда унинг хусусияти, фазилати нимада
эканига шунинг ўзи кифоя.

Шу жумладан, Аллоҳ таоло Ўзининг сўнгги Пайғамбариға туширган сўнгги
Китоби Қуръони Каримни ҳам Лавҳул-маҳфуздан дунё осмонидаги Байтул-
изза – «Иzzat уйи»га яхлит ҳолида айнан Рамазон ойида туширган. Кейин

унинг илк ваҳийсини Байтул-иззадан ер юзига, Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қалблариға ҳам Рамазон ойида нозил қилган.

رَبِّيَّبِ يَفَعَضُّوْفِ رَكْذَلِ إِنْمُنْأَرْقَلِ لَصُّفَّ إِلَاقَ أَمْنَعُهُ لَلِإِيْضَرِسِّ اَبَعْنَبَ لَنَعْرَلِيْبِ تَرْتُهُ لَلِيَبَنَلَا يَلَعَوْبُ لَزَنِيْلِيَرْبَجَ لَعَجَفَ أَيْنَدَلِإِعَامَسِّ لَنَمَّةَ لَعَلَهُ اَوَرْ كَأَحَلِهُ اَوَرْ.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Қуръон зикрдан ажратилиб, дунё осмонидаги Байтул-иззага қўйилди. Сўнгра Жаброил уни Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга олиб тушиб, тартил қилиб берадиган бўлди».

Ҳоким ривоят қилган.

يَفَأَيْنَدَلِإِعَامَسِّ يَلِإِدَحَأَوْهَلْمُجُنْأَرْقَلِ لَزَنْأَهَلَاقَ أَمْنَعُهُ لَلِإِيْضَرِسِّ اَبَعْنَبَ لَنَعْرَلِيْبِ تَرْتُهُ لَلِيَبَنَلَا يَلَعَوْبُ لَزَنِيْلِيَرْبَجَ لَعَجَفَ أَيْنَدَلِإِعَامَسِّ لَنَمَّةَ لَعَلَهُ اَوَرْ كَأَحَلِهُ اَوَرْ

Ибн Аббос розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Қуръон дунё осмонига Қадр кечасида бир йўла нозил қилинди. Сўнгра, ундан кейин йигирма йил мобайнида бўлиб-бўлиб нозил қилинди».

Байҳақий «Шуъабул-ийман»да ривоят қилган.

Юқорида ўтган Духон ва Қадр суралари оятларида зикр қилинган нозил бўлиш ушбу ривоятда келган биринчи нозил бўлишдир.

Демак, Қуръони Каримнинг ҳар икки нозил бўлиши ҳам Рамазон ойида бўлган. Бу ойни Аллоҳ таолонинг Ўзи Ўз Каломи учун танлаган ва хослаган.

2) Рамазон – Қуръон ойи! Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазон ойини Қуръон ойи қилиб нишонлар эдилар.

نَاصَمَرَرَكَذِ مَلِسَوْهِ يَلِعَهِ لَلِإِلِصِّلُوْسَرِنِ إِفَوْعُنْبَنَمَحَرِلِهِ دَبَعَلَاقَ
، مَأَيِقَنِي مَلْسُمْلَلُتْنَسِيْنَإِوْ، مَأَيِصَّلِلِصَرْتَفِأَرْشَنِاصَمَرِنِ إِلَاقَفَ
هُمُّأَهَدَلَوْمَوِيَكِبْنَذَلِهِمَّأَقَوْهَمَأَصَنَمَفَ

Абдурраҳмон ибн Авф разияллоҳу анҳу айтади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазонни зикр қилиб туриб: «Албатта, Рамазон Аллоҳ рўзани фарз қилган ойдир. Мен мусулмонларга унинг қиёми (тунги ибодати)ни суннат қилдим. Ким унинг рўзасини тутса, қиёмини адо қилса, ундан онаси туқсан кундек гуноҳдан пок бўлиб чиқади», дедилар».

Ибн Хузайма ривояти.

Маълумки, қиём, яъни тунги намоз асосан қироати узунлиги билан «тиқ туриш» маъносидаги «қиём» сўзи билан ном олган. Шунга биноан айтиш мумкинки, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Рамазон оий қиёмини суннат қилишларида бу ойнинг айнан Қуръон оийи эканига ишора бордир.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазон оийда бошқа пайтлардагидан кўп ибодат қилар, жумладан, тунги намозларидаги қироатларини ҳам одатдагидан узун қилар эдилар.

نَاصِرٌ نَمِّةً لَيَلْ يِفَ مَلَسَ وَهُيَلَعُ هَلَلَا إِلَصَّ يِبَنَلْ أَتْبَيَتْ أَ : لَأَقَةَ فَيَدْحُونَعَ
ءَأَيْرَبَكْلَأَوْ تُوْرَبَجْلَأَوْ تُوكَلَمَلَا وُدْرَبَكَأَمَلَفَ ، يِلَصُّ يَمَاقَفَ
الَّفِيْقَحَتَةَيَأَبَرْمَيَالَ ، نَأَرْمَعَلَأَمُثَ ، ءَأَسَنَلَأَمُثَ ، لَأَرَقَبَلَأَمُثَ ، رَأَمَطَعَلَأَوْ
عَفَرَمُثَ ، ءَمَئَأَقَنَأَكَأَمَلَثَمَ ، رَمِيْطَعَلَأَيَبَرَنَأَحَبُسَ : لُوقَيَعَكَرَمُثَ ، آَهَدَنَعَفَقَوْ
دَجَسَمُثَ ، ءَمَئَأَقَنَأَكَأَمَلَثَمَ ، دَمَحَلَأَكَلَآنَبَرُدَمَحَنَمَلَأَعَمَسَ : لَأَقَفَهَسَأَرَ
رَفْغَلَبَرَ : لَأَقَفَهَسَأَرَعَفَرَمُثَ ، ءَمَئَأَقَنَأَكَأَمَلَثَمَ ، يَلْعَأَلَأَيَبَرَنَأَحَبُسَ : لُوقَيَ
ءَمَئَأَقَنَأَكَأَمَلَثَمَ ، يَلْعَأَلَأَيَبَرَنَأَحَبُسَ : لُوقَيَدَجَسَمُثَ ، ءَمَئَأَقَنَأَكَأَمَلَثَمَ ، يَلَ
ءَأَلَصَلَابُهَنَذَافُلَالَبَءَاجَيَتَحَنْيَتَعَكَرَالَإِلَصَأَمَفَ ، مَاقَفُهَسَأَرَعَفَرَمُثَ

Хузайфа разияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Рамазонда бир кечада Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг олдиларига бордим. У зот намоз ўқишига турдилар. Такбир айтганда: «Аллоҳу акбару Зул-малакути вал-жабарути вал-кибрияни вал-ъазома» дедилар. Кейин Бақарани, кейин Нисони, кейин Оли Имронни ўқидилар. Бирор қўрқитув оятидан ўтсалар, унда тўхталар эдилар. Кейин рукуъ қилиб, тик турғанлари миқдорича «Субҳана роббиял-ъазим» дедилар. Кейин бошларини кўтариб, «Самиъаллоҳу лиман ҳамидаҳ. Робана лакал-ҳамд» дедилар. Кейин сажда қилиб, тик турғанлари миқдорича «Субҳана роббиял-аъла» дедилар. Кейин бошларини кўтариб, тик турғанлари миқдорича «Роббиғфир ли» дедилар. Кейин сажда қилиб, тик турғанлари миқдорича сажда

қилиб, «Субҳана роббиял-аъла» дедилар. Кейин бошларини күтариб, тик турдилар. Икки ракъат ўқиб бўлиб ҳам эдилар, Билол келиб, у зотга намозни билдириди».

Имом Аҳмад ривояти.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазон ойини Қуръон ойи қилиб нишонлашда унда қиёмни суннат қилиш билан бирга, бу ойда Қуръони Каримни кўп ўқиш, уни ўрганиш, такрорлашни, дарс қилишни ҳам йўлга қўйган эдилар. Ҳар доимгидек, бу борада ҳам аввало ўзлари амалий ўрнак бўлганлар.

نَاصَمَرِيْفُنُوكَيْأَمُدَوْجَأَنَّاَكَوْسَانَلَهَلُلُوْسَرَنَّاَكَهَلَاقِسَّابَعَنْبَلَنَعَنَّاَرُقْلَهُسَرَأُدِيْفَنَاصَمَرْنَمَهَلَلِكَيْفُهَاقْلَيَنَّاَكَوْهُلِيْرُبِّجُهَاقْلَيَنِيْحَهَلَسَرْمُلَحِيَرَلَهَلُلُوْسَرَلَفَ

Ибн Аббос розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам одамларнинг энг сахийси эдилар. У зотнинг энг сахийликлари Рамазонда - Жаброил у зот билан учрашганда бўлар эди. Жаброил Рамазоннинг ҳар тунида у зот билан учрашиб, Қуръонни дарс қилишарди. Ҳақиқатда, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам яхшиликда эркин шамолдан ҳам сахий бўлиб кетар эдилар».

Имом Бухорий ривояти.

Бу ҳадиси шарифдан маълум бўладики, Набий алайҳиссалом Рамазон кечаларини Қуръони Карим тиловати билан, уни ваҳий фариштаси Жаброил алайҳиссалом билан дарс қилиб, такрорлаб ўтказар эканлар.

لِيْرُبِّجَنَّا مَلِسَوْهِيلَعَهَلَلَالِصَّيْبَنَلَهَلِإِرَسَأَمَالَسَلَالِهَلَعَ-َهَمَطَافَنَعَرَضَحَالِهَارُأَالَوْرَنِيَتَرَمَمَأْعَلَا يَنَضَرَأَعُهَنَإِوَهَنَسَلُكَنَّرُقْلَابَيْنُضَرَأَعِيَنَّاَكَهَلَجَأَيِلَجَ

Фотима алайҳасссаломдан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам менга махфий равишда: «Ҳар иили Жаброил мен билан Қуръонни бир-биримизга ўқиб эшиттирас

Эдик. Бу йил мен билан икки марта ўқиди. Мен буни ажалим келиб қолганидан бошқа эмас деб биламан», деб айтдилар».

Ином Бухорий ривояти.

Демак, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳар йили ўзларига нозил бўлган сура ва оятларни Жаброил алайҳиссаломдан қайта ўтказиб олар эканлар. Охирги Рамазон, яъни вафотларидан олдинги Рамазон ойида эса икки марта ўқиб ўтказган эканлар. Қуръони Карим оятларини тақрорлаш, дарс қилиш мавсуми учун йил ойлари ичидан айнан Рамазон ойи танланган экан.

3) Рамазон – Қуръон ойи! Саҳобаи киромлар Рамазон ойини Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг таълим-тарбиялари асосида Қуръон ойи қилиб ўтказганлар.

نِإِفَّهَلَآقُ ، وَرَخَآلَا ؛ تْلُقُ ؛ أَرْقَتِنْيَتَءَارْقَلِيًّا ؛ سِبَّابَعُنْبَابَا يَلَّاقَ رَزْنَعَ
لُكَمَّلَسَوَهْيَلَعُهَلَلَا هَلَصَّيَبَنَلَا هَلَعَنْأَرْقَلِأَصْرَعَيَنَّأَكُ ، مَالَسَلَهْيَلَعَلَيْرَبَجَ
هَلَصَّيَبَنَلَهِيَفَصَبُّقَ يَدَلَمَأْغَلَا يَفَنَّأَرْقَلَهَلَعَصَرَعَفَلَّاقَ ، نَاضَمَرَيِفِمَاعَ
دَبَعُهَءَارَقَفَ ، لَّدُبَأَمَّوَ ، دَنَمَخَسُونَأَمَّهَلَأَدْبَعَدَهَشَفَ ، نِيَتَرَمَمَّلَسَوَهْيَلَعُهَلَلَا
رَخَآلَهَلَلَا.

Зиррдан ривоят қилинади:

«Ибн Аббос менга: «Икки қироатдан қай бирида ўқийсан?» деди. Мен: «Сўнгисида», дедим. У: «Зотан Жаброил алайиссалом ҳар йили Рамазонда Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга Қуръонни ўқиб эшииттирап эди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам қабз қилинган йиллари у зотга Қуръонни икки марта ўқиб эшииттири. Шунда Абдуллоҳ ундан нима насх қилинган, нима алмаштирилганига гувоҳ бўлган. Бинобарин, Абдуллоҳнинг қироати сўнгидир», деди».

Ином Табароний ривояти.

Кўриниб турибдики, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўзлари Жаброил алайҳиссалом билан бўлган ўқишлирига саҳобаи киромлардан хосларини иштирок эттирганлар ва бу билан ҳам уларга Рамазон Қуръон ойи экани борасида яна бир бор амалий таълим берганлар.

Саҳобаи киромлар ҳам ўз навбатида бу ойни Қуръон ойи қилиб ўтказишни оммавий тарзда йўлга қўйган эдилар.

„نَعْلَلِيٰ يَصَرِّبُ طَحْلَلِنْبَرَمْعَعَمُتْجَرَخَلَاقُنَّأَيْرَاقْلِدْبَعَنْبَرَمْحَرَلِدْبَعَنَعْلُجَرَلِا يَلَصُّي نَوْقَرَفَتُمْعَازِوْسَانَلَا آذِإِدْجَسَمَلَا يَلِنَاصَمَرِيَفَةَلِيَلِ،
تْعَمَجَوَلِيَرَأِيَنِإِرَمَعَلَاقَفُطَهَرَلِا وَتَالَصَبِيَلَصُّيَوِسَفَنَلَهَعَمُتْجَرَخَمُثِبْعَكَنْبَىَبُأَيَلَعَمُهَعَمَجَفَمَزَعَمُثَلَثَمَأَنَّا كَلِدَحَأَوِئَرَاقِيَلَعَءَالُوَهَيَتَّلَأَوِهَدَهُعَدِبَلَمَعَنُرَمَعَلَاقَمَوِئَرَاقِةَالَصَبِنَوَلَصُّيُسَانَلَاوِيَرَحَأَهَلِيَلَهَلَّوَأَنُوْمُوْقَيُسَانَلَأَكَوِلَّلِلَرَخَأَدِيَرِيَنُوْمُوْقَيِيَتَّلَنَمُلَضَّفَأَهَنَعَنُوْمَانَيِ.

Абдурраҳмон ибн Абд Қорийдан ривоят қилинади:

«Бир кечада Рамазонда Умар ибн Хаттоб разияллоҳу анҳу билан бирга масжидга чиқдим. Қарасак, одамлар тарқоқ, гуруҳ-гуруҳ: кимдир ёлғиз ўзи намоз ўқияпти, кимдир намоз ўқимоқда-ю, бир гуруҳ одам унинг намозига эргашиб намоз ўқияпти. Шунда Умар: «Менинчча, агар буларни битта қорининг ортидан жамласам, ниҳоятда гўзал бўлар эди», деди. Сўнгра азм қилиб, уларни Убай ибн Каъб разияллоҳу анҳунинг ортига жамлади. Кейин бошқа бир кечада яна у билан чиқдим. Одамлар ўз қориларининг намозига эргашиб намоз ўқишишар эди. Умар: «Бу қандай яхши бидъат! Улар ухлайдиган пайт тунги ибодат қиласиган пайларидан (ибодат учун) афзалдир», деди. У кечанинг охирини назарда туваётган эди. Одамлар эса унинг аввалида тунги ибодат қилишишар эди».

Имом Бухорий ривояти.

Бу ривоятдан маълум бўладики, саҳобаи киромлар Рамазон қечаларини Қуръони Карим тиловати билан, уни намозда қироат қилиш билан ўтказар эканлар.

Мулоҳаза: Умар ибн Хаттоб разияллоҳу анҳунинг «Бу қандай яхши бидъат!» деган гапларини уламолар икки хил тушунгандар:

- а) Луғавий маънода, яъни «Бу қандай яхши янгилик бўлди» деган мазмунда.
- б) Истилоҳий маънода, яъни асли шариатга мувофиқ бўлган, Китобу Суннатдан балқиб чиқсан янги амал – «бидъати ҳасана» маъносида.

نوعقىو، ئەتكەر نېرىشىع بناضىمىرى فنۇمۇقى اونىڭ مەنأ : اضىيأ بئاسلىا نۇع و باطخلالا نب رەمع نامزىف يىصۇللا ئىلۇ نودەمەتىعى اونىڭ مەنأو، نآرقىلا نم نىيەملاب نەنۇھەللا يىضرىر»

Соибдан ривояت қилинادи:

«Умар ибн Хаттоб روزىياللۇخۇ انخۇنинг замонىدا Рамазонда يىغىرما راکъات қىيەم қилиشар ва Қуръондан икки юز оят үқىشар ئەدى. Ҳассага سۇяنىب қолишар ئەدى».

Мұхаммад ибн Наср Марвазий «Қияму Ромадон» асарида келтирگан.

Демак, саҳобаи киромлар Рамазонда күп намоз үқىغانлارидан, қироатни узоқ қىلغانлارидан ҳассага таяниб қолишар экан. (Бошқа бир ривоятда "Яқин субҳгача үқىшар ئەدى", дейилган.

Бу борада жуда күп ривояتلار келган, биз улардан айримларини зикр қилиш билан кифояландык.

4) Рамазон – Қуръон оىي! Ислом умматининг уламолари, пешволари, буюклари бу ойни Қуръон оىи сифатида үтказишиغان.

Имом Зухрий Рамазон оىи кирса: «Бу оى Қуръон қироатидир, таом улашиشdir», дер эди.

Имом Абу Ҳанифа раҳимаҳуллоҳ Рамазон оىи ичىدا үттиزتا, бир ривоятда олтмишта хاتм қilar эди.

Иbn Ҳакам айтади: «Имом Молик Рамазон кирса, ҳадис үқىش ва илм اخلى билان мажлис қуришдан қочар ئەدى».. яъни Қуръонга берилиб кетар эди.

Абдуrrazzok айтади: «Сүфён Саврий Рамазон кирса, бارча ибодатлارنى تۇختاتىب، Қуръон қироатига киришар ئەدى».

Сүфён айтади: «Зубайд Ёмий Рамазон келسا، мусҳафларنى келтириب، اسەنلارنى تۇپلار ئەدى».

Асвад раҳимаҳуллоҳ Рамазондан бошқا пайт Қуръонни олти кечада бир хاتм қilar، Рамазонда эسا ҳар икки кечада хатм қilar эди.

Қатода раҳимаҳуллоҳ одатدا етти кунدا бир хатм қilar، Рамазон ойида уч кунда бир، охирги ўн кунлик бўлғандан эса، ҳар кеча хатм қilar эди.

Имом Нахаъий ҳам Рамазон ойида ҳар уч кунда, охирги ўн кунликда эса ҳар кеча Қуръонни хатм қилар эди.

Рабиъ ибн Сулаймон айтади: «Мұхаммад ибн Идрис Шофеъий Рамазон ойида олтмишта хатм қилар, уларнинг бирортаси намоздан ташқарида бўлмас эди», дейди.

Имом Мужоҳид раҳимаҳуллоҳ Рамазонда ҳар куни шом билан хуфтон орасида Қуръони Каримни хатм қилар эди. Улар хуфтонни кечанинг тўртдан бири ўтгунча кечга суришар эди.

Алий Аздий ҳам Рамазонда ҳар куни шом билан хуфтон орасида Қуръони Каримни хатм қилар эди.

Имом Молик айтади: «Рамазонда Умар ибн Ҳусайннинг ёнида намоз ўқийдиган одам менга хабар қилдики, у киши ҳар кеча Қуръонни янгидан бошлар экан».

Хофиз ибн Асокирнинг ўғли отаси ҳақида: «Ҳар жума хатм қилар эди, Рамазонда эса ҳар куни хатм қилар эди», деган.

Мулоҳаза: Салафи солиҳларнинг Қуръони Каримни уч кундан оз муддатда хатм қилишлари суннатга хилоф дейилмайди, чунки уларга Аллоҳ таоло маҳсус қувват берган, вақтларига барака ато этган, улар мазкур натижаларга Қуръони Каримни шошмасдан, тушуниб, тафаккур ва хушуъ билан тиловат қилиш билан бирга эришганлар. Шу билан бирга таъкидлаш керакки, улар ўшандай мартабага эришганлари учун шундай кўп ўқишиган эмас, балки Қуръони Каримни кўп ўқиб, кўп ибодат қилганларидан Аллоҳ уларга ўшандай мақомоларни ато этган.

5) Рамазон – Қуръон ойи! Ислом уммати ўзининг илк давридан ҳозирги кунгача бу ойни Қуръон ойи сифатида нишонлаб келади. Ҳозирда мусулмонларнинг қибласи бўлмиш Каъбаи Муаззамадан тортиб энг кичик масжидларгача деярли барча юртларда Қуръон тиловатлари, хатмлари йўлга қўйилган. Жумладан, азиз ватанимиз Ўзбекистонда ҳам 2000 дан ортиқ жомеъ масжид бор бўлиб, аксарида хатми Қуръонлар ўтказилмоқда.

Рамазон ойи Қуръон ойи экан, уни Роббул-оламиннинг Ўзи шундай таъйин қилган экан, инсоният учун энг улуғ намуна бўлмиш Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам бу ойни Қуръон ойи қилиб ўтказган эканлар, башарият тарихида ўчмас из қолдирган, ўз даврида инсониятнинг етакчи намояндалари бўлган саҳобаи киромлар ва тобеъинлар бу ойни Қуръон ойи

қилиб нишонлаган экан, демак биз ҳам Рамазон ойини чин маънода Қуръон ойи қилиб ўтказишимиз лозимдир. Шундагина биз Аллоҳга ва У Зотнинг Расулига итоат қилган, салафи солиҳларимизга эргашган ҳамда шараф йўлини тутган бўламиз, иншоаллоҳ.

Бу маънода қўйидагиларга эътибор бериш керак бўлади:

- 1) Қуръони Каримни кўп ўқиш. Иложи бўлса, кечқурун намозга ўқимоқчи бўлганини кундузи Қуръонга қараб ўқиб олиш яхши бўлади.
- 2) Қуръони Каримдан ёд олиб, унут бўлган оят ёки суралар бўлса, уларни такрорлаб тиклаб олиш.
- 3) Қуръони Каримдан ёд олмаган жойларини ёд олиб, ўзлаштириб олиш.
- 4) Қуръони Каримдан билганларини мутсаҳамлаб, такрорлаб, жамлаб, пухталаб олиш. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Жаброил алайҳиссалом билан дарс қилишлари бунга энг катта намуна бўлади.
- 5) Қуръони Карим тиловатига тунда кўпроқ вақт ажратиш. Зотан кечқурун сокинлик бўлади, халақит берувчи омиллар кам бўлади, очлик, ташналик бўлмайди. Мухими, тунги ибодатнинг савоби кўп бўлади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳам Жаброил алайҳиссалом билан, юқоридаги ривоятда келганидек, тунда ўқишганлар.
- 6) Жамоатлардаги хатмларга қатнашиш. Бунда мусулмонларнинг байрамларига, дуоларига шерик бўлиш ҳам бор. Умар ибн Хаттоб разияллоҳу анҳу саҳобаларни бир қорининг ортига жамлаб қўйганлар ва «Агар бу бидъат бўлса, қандай яхши бидъат!» деганлар. Убай ибн Каъб ва Тамим Дорий разияллоҳу анҳумо имом бўлиб, кишиларга бир ой мобайнида таровиҳда Қуръони Каримни хатм қилиб берар эдилар. Саҳобаи киромларнинг ҳаммалари бу ишни маъқуллаганлар ва бутун Ислом уммати бир овоздан қабул қилган.
- 7) Жамоат хатмларига қатнайдиган киши кечқурун тинглайдиган сураларини кундузи мусҳафдан бир кўриб олса, яна-да яхши бўлади. Имкони бўлса, уларнинг маъно ва тафсирларини ҳам ўқиб олса, нур устига нур бўлади.

8) Жамоатдаги таровеҳларга қатнашган одам имкон қадар охиригача туриши керак, шунда у тун бўйи ибодат қилганинг савобини олади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазонда қиём намозини кечанинг ярмига бориб тугатиб қўйган пайтлари: «Кечамизнинг қолганида ҳам нафл ўқиб берганингизда эди», дейишганда, у зот: **«Ким имом қайтгунича у билан ибодатда турса, унга бир кечани ибодатда ўтказганлик савоби ёзилади»**, деганлар.

9) Қуръони Каримни кундузги ўқиш бўладими, кечқурунги қиёмда бўладими, тиловатдан кўзланган мақсаддан қочмаган ҳолда қироат қилиш лозим. Тажвид, тартил билан, маъноларига тўхталиб, қўлдан келганча тафаккур ва тадаббур билан ўқиш керак. Акс ҳолда, мақсад ҳосил бўлмайди.

10) Қуръони Каримни бевосита тушуна олмайдиган кишилар ўз тилларидаги тафсирлардан ҳар куни муайян саҳифа ўқишни вазифа қилиб олсалар, мақсадга мувофиқ иш қилган бўладилар.

Рамазон ойи Қуръон ойи экан, уни том маънода Қуръон ойи қилиб ўтказиш учун Қуръони Каримни ўқиб, эшитишнинг ўзи камлик қилади, балки уни ўқиб, эшитиб, тинглаб, ўрганиб, ўргатиб, маъноларини тафаккур, тадаббур қилиб, ундаги маъноларни вужудга сингдириб, амалда татбиқ қилиш ҳам керак бўлади. Шунда Аллоҳ таолонинг рўзани фарз қилган оятидаги **«...шоядки, тақво қилсангиз», «Рамазон ойи – унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидояту фурқондан иборат очиқ-ойдин ҳужжатлар бўлиб, Қуръон нозил қилинган»**, деган сўзига мувофиқ иш қилган бўламиз. Шунда ахлоқимиз Қуръон бўлишига эришамиз, иншоаллоҳ.

Юқорида айтиб ўтилганидек, Рамазон ойини Қуръон ойи қилиб ўтказишнинг пировард натижаси қандай бўлишини биласизми? Натижа қуидагича бўлади:

عَلَيْكُمْ صَلَاتٌ وَسَلَامٌ يَلْعَلُ لِلَّهِ أَنْ يَرَنَّ بِمَا لَدُوكُمْ مِنْ دُعَاءٍ
أَوْ شَفَاعَةٍ لَكُمْ تُعْنَى مَنْ إِنَّا بِرِّيَ أُمَّا يَصْلُلُ لَهُ فَقْرُنَّ فَشَيْئُنْ رُقْلَهُ
أَوْ فَشَيْئُنْ رُقْلَهُ لَهُ فَقْرُنَّ مُونَلُهُ تُعْنَى مَنْ إِنْ رُقْلَهُ لَهُ فَقْرُنَّ فَشَيْئُنْ رُقْلَهُ
أَوْ فَشَيْئُنْ رُقْلَهُ لَهُ فَقْرُنَّ مُونَلُهُ تُعْنَى مَنْ إِنْ رُقْلَهُ لَهُ فَقْرُنَّ فَشَيْئُنْ رُقْلَهُ

Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар: «Рўза ва Қуръон бандага шафоатчилик қиласи. Рўза: «Ё Раббим! Мен буни кундузлари емоқ ва шахватдан тўсганман, унинг ҳақидаги шафоатимни қабул қил», дейди. Қуръон: «Ё Раббим! Мен уни кечалари уйқудан тўсганман, унинг ҳақидаги шафоатимни қабул қил», дейди. Шунда икковининг ҳам шафоати қабул қилинади».

Аллоҳ таоло барчамизга Қуръони Каримнинг ва Рамазон рўзасининг шафоатни насиб этсин!

Рамазон ойи барчамиз учун чинакам Қуръон ойи бўлсин!

Ҳусайнхон Яҳё Абдулмажид